

BÖLÜM 13

İNERTİLİTEDE TAMAMLAYICI/ ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI VE EBELİK/HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Şükran BAŞGÖL¹
Emine KOÇ²

GİRİŞ

Amerikan Ulusal Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Merkezi (National Center for Complementary and Alternative Medicine- NCCAM) Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviyi “klasik tıbbın tam olarak bir parçası olarak kabul edilmeyen, medikal ve sağlık bakım sistemleri, yöntemler ve ürünler gibi çeşitliliğe sahip bir grup uygulama” olarak tanımlamaktadır ⁽¹⁾. Buna göre; tamamlayıcı ve alternatif tedavi (TAT); modern tıp uygulamaları dışında, zihin-beden-ruh birliğini anlamayı amaçlayarak, bütüncül bir bakım sergileyen, insan sağlığı ile ilgili her çeşit uygulama olarak kabul edilebilir. Tamamlayıcı tedavi ve alternatif tedavi kavramları çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmasına rağmen iki kavram aynı anlamı vermemektedir. Alternatif tedavi, modern tıbbın yerine kullanılan bir tedavi şekli iken; tamamlayıcı tedavi, modern tıpla birlikte kullanılan bir tedavi şeklidir ⁽²⁾. TAT, bitkilerden vitaminlere, masajdan akupunktur, müzik terapisi, hipnoz gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır ^(3,4).

Bu geniş yelpazeyi, Amerikan Ulusal Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Merkezi (National Center for Complementary and Alternative Medicine- NCCAM) 5 grup altında incelemektedir (Tablo1) ^(1,5).

Ülkemiz de ise 2011 yılında Sağlık Bakanlığı bünyesinde, Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Geleneksel, Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Uygulamaları Daire Başkanlığı kurulmuş olup, bu merkez tarafından 2014 yılında “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği” yayınlanmıştır. Bu yönetmelikte, insan sağlığına yönelik geleneksel, tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamaları ile bu yöntemleri uygulayacak kişilerin eğitimi ve yetkilendirilmeleri, bu yöntemlerin yapılabileceği sağlık kuruluşlarının belirlenmesi, çalışması ve denetlenmesine

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Avrasya Üniversitesi, sukran.basgol@avrasya.edu.tr

² Dr. Öğretim Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, emine.koc@omu.edu.tr

- TAT sağlık profesyonelleri yetiştiren okullarda ders müfredatına konulmalı ve hizmet içi eğitim programlarında yer almalı, TAT kullanımının yaygınlığına ilişkin farkındalık kazandırılmalıdır ^(5,11,46).

SONUÇ

Toplumda TAT yöntemlerinin yaygın ulaşılabilirliği ve maliyetinin de uygun olması göz önüne alındığında, infertil bireylerin gebe kalabilmek için sıklıkla TAT uygulamalarına başvurduğu bilinmektedir. Başvurulan bu yöntemler dua etme, yoga gibi zararsız yöntemler olabildiği gibi vajina içerisine ham incir tanesi, soğan, hayvan kılı yerleştirme gibi zararlı uygulamalar da olabilmektedir. Dolayısıyla, sağlık profesyonellerinin infertil çiftlere yönelik eğitim programlarında bilimsel temeli olmayan uygulamaların önlenmesine ilişkin vurgulama yapması tedavi başarı şansı ve birey/toplum sağlığı açısından oldukça önemlidir ^(5,46).

KAYNAKÇA

1. National Institutes of Health National Center for Complementary and Alternative Medicine. Complementary, Alternative, or Integrative Health: What's In a Name? (update) 2018: <https://www.nccih.nih.gov/health/complementary-alternative-or-integrative-health-whats-in-a-name> (Access date: 01.05.2020).
2. Amanak K, Karaöz B, Sevil Ü. Alternatif/ Tamamlayıcı Tıp ve Kadın Sağlığı. TAF Prev Med Bull 2013; 12(4): 441-48.
3. Posadzki P, Alotaibi A, Ernst E. Prevalence of use of complementary and alternative medicine (CAM) by physicians in the UK: a systematic review of surveys. Clin Med 2012; 12(6): 505-12.
4. Clark N, Will M, Moravek MB, et al. A systematic review of the evidence for complementary and alternative medicine in infertility. Int J Gynaecol Obstet 2013; 122(3): 202-6.
5. Erdoğan Z, Çınar S. Onkolojide Kullanılan Tamamlayıcı ve Alternatif Yaklaşımlar, Can G, Editör. Onkoloji Hemşireliği. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2014, s.279-92.
6. T.C. Sağlık Bakanlığı. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği 2014: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20164&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 06.04.2020).
7. Gutmann JN, Covington SN. Complementary and Alternative Medicine In Infertility Counseling. In Covington SN, Burns LH, Eds. Infertility Counseling. A Comprehensive Handbook For Clinicians. 2nd Ed. Cambridge University Press, 2006. p. 196-208.
8. Lans C, Taylor-Swanson L, Westfall R. Herbal fertility treatments used in North America from colonial times to 1900, and their potential for improving the success rate of assisted reproductive technology. Reprod Biomed Soc Online. 2018;5:60-81. Published 2018 Apr 12. doi:10.1016/j.rbms.2018.03.001
9. Hwang JH, Kim YY, Im HB, Han D. Complementary and alternative medicine use among infertile women attending infertility specialty clinics in South Korea: does perceived severity matter?. BMC Complement Altern Med. 2019;19(1):301. doi:10.1186/s12906-019-2727-x
10. Bardaweel SK, Shehadeh M, Suaifan GA, Kilani MV. Complementary and alternative medicine utilization by a sample of infertile couples in Jordan for infertility treatment: clinics-based survey. BMC Complement Altern Med. 2013;13:35. doi:10.1186/1472-6882-13-35
11. Avcıbay B, Beji N. İnfertilite tedavisinde tamamlayıcı/alternatif tıp uygulamaları. Androloji Bülteni 2013; 52: 71-4.
12. Edirne T, Arica SG, Gucuk S, et al. Use of complementary and alternative medicines by a samp-

- le of Turkish women for infertility enhancement: a descriptive study. *BMC Complement Altern Med* 2010; 10(11): doi:10.1186/1472-6882-10-11.
13. Rayner JA, McLachlan HL, Della A, et al. Australian women's use of complementary and alternative medicines to enhance fertility: Exploring the experiences of women and practitioners *BMC Complement Altern Med* 2009; 9: 52. doi:10.1186/1472-6882-9-52.
 14. Smith JF, Eisenberg ML, Millstein SG, et al. The use of complementary and alternative fertility treatment in couples seeking fertility care: data from a prospective cohort in the United States. *Fertil Steril* 2010; 93(7): 2169-74.
 15. Tan L, Tong Y, Sze SC, et al. Chinese herbal medicine for infertility with anovulation: a systematic review. *J Altern Complement Med* 2012; 18(12): 1087-100.
 16. Hu M, Zhang Y, Ma H, et al. Eastern medicine approaches to male infertility. *Semin Reprod Med* 2013; 31(4): 301-10.
 17. Miner, S.A., Robins, S., Zhu, Y.J. et al. Evidence for the use of complementary and alternative medicines during fertility treatment: a scoping review. *BMC Complement Altern Med* 2018;18: 158 . <https://doi.org/10.1186/s12906-018-2224-7>
 18. Lian F, Li XN. Danè Fukang soft extract improved the oocyte quality and GDF-9 expressions of endometriosis patients: an experimental study. *Chinese Journal of Integrated Traditional and Western Medicine* 2013; 33(9): 1179-82.
 19. Wang Q, Deng H, Cheng K, Huang Z, Yin X, Zhou Y, Yang Y, Shen W, Zhao L, Shen X. Manual acupuncture for the infertile female with polycystic ovary syndrome (PCOS): study protocol for a randomized sham-controlled trial. *Trials*. 2019; 11;20(1):564.
 20. Gerhard I, Wallis E. Individualized homeopathic therapy for male infertility. *Homeopathy*. 2012; 91(3): 133-44.
 21. Bergmann J, Luft B, Boehmann S, et al. Die Wirksamkeit des Komplexmittels Phyto-Hypophyson L bei weiblicher, hormonell bedingter Sterilität. *Forsch Komplementärmed Klass Naturheilkd* 2000; 7(4): 190-9.
 22. Yu Y, Sha SB, Zhang B, et al. Effects and mechanism of action of transcutaneous electrical acupuncture point stimulation in patients with abnormal semen parameters. *Acupunct Med*. 2019;37(1):25-32. doi:10.1136/acupmed-2017-011365.
 23. Meldrum DR, Fisher AR, Butts SF, et al. Acupuncture- help, harm, or placebo? *Fertility and Sterility* 2013; 99(7): 1821-4.
 24. Ho M, Huang LC, Chang YY, et al. Electroacupuncture reduces uterine artery blood flow impedance in infertile women. *Taiwan J Obstet Gynecol* 2009; 48(2): 148-51.
 25. Cheong YC, Dix S, Hung Yu Ng E, Ledger WL, Farquhar C. Acupuncture and assisted reproductive technology. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2013, Issue 7. Art. No.: CD006920. doi: 10.1002/14651858.CD006920.pub3.
 26. Zheng CH, Zhang MM, Huang GY, et al. The role of acupuncture in assisted reproductive technology. *Evid Based Complement Alternat Med* 2012; 2012: 543924. doi: 10.1155/2012/543924.
 27. Kavaklı A. Akupunktur. *Firat Tıp Dergisi* 2010; 15(1): 1-4.
 28. Smith CA, de Lacey S, Chapman M, et al. The effects of acupuncture on the secondary outcomes of anxiety and quality of life for women undergoing IVF: A randomized controlled trial. *Acta Obstet Gynecol Scand*. 2019;98(4): 460-469. doi:10.1111/aogs.13528
 29. Hassanzadeh-Bashtian, M., Khadivzadeh, T., Badiie-Aval, S., & Esmaily, H. The Perception and Experience of Infertile Women Who Received Acupressure in Relation to Anxiety: A Qualitative Study. *Iranian journal of nursing and midwifery research* 2018; 23(5): 376-381.
 30. Han RY, Ma J, Ma J, Liu WJ, An XT, Zhang ZD, Wang SS. Correlation of reproductive hormone levels and seminal plasma oxidative stress with semen quality in obese males. *Zhonghua Nan Ke Xue* 2018; 24(5):419-424.
 31. Da Broi MG, Navarro PA. Oxidative stress and oocyte quality: ethiopathogenic mechanisms of minimal/mild endometriosis-related infertility. *Cell Tissue Res*. 2016;364(1):1-7. doi:10.1007/s00441-015-2339-9
 32. Levitas E, Parmet A, Lunenfeld E, et al. Impact of hypnosis during embryo transfer on the

- outcome of in vitro fertilization-embryo transfer: a case-control study. *Fertil Steril* 2006; 85(5): 1404-8.
33. Tschugguel W, Berga JL. Treatment of functional hypothalamic amenorrhea with hypnotherapy. *Fertil Steril* 2003; 80(4): 983-5.
 34. Darbandi S, Darbandi M, Khorram Khorshid HR, Sadeghi MR. Yoga Can Improve Assisted Reproduction Technology Outcomes in Couples With Infertility. *Altern Ther Health Med*. 2018; 24(4):50-55.
 35. Shahin AY, Ismail AM, Shaaban OM. Supplementation of clomiphene citrate cycles with *Cimicifuga racemosa* or ethinyl oestradiol-a randomized trial. *Reprod Biomed Online* 2009; 19(4): 501-7.
 36. Showell, M. G., Mackenzie-Proctor, R., Jordan, V., & Hart, R. J. Antioxidants for female subfertility. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2017; (7).
 37. Sińska B, Kucharska A, Dmoch-Gajzlerska E. The diet in improving fertility in women. *Pol Merkurius Lekarski* 2014; 36(216): 400-2.
 38. Xia JF, Inagaki Y, Zhang JF, Wang L, Song PP. Chinese medicine as complementary therapy for female infertility. *Chin J Integr Med*. 2017;23(4):245-252. doi:10.1007/s11655-016-2510-5.
 39. Wurn BF, Wurn LJ, King CR, et al. Treating female infertility and improving IVF pregnancy rates with a manual physical therapy technique. *Medscape General Medicine* 2004; 6(2): 51.
 40. Holt J, Lord J, Acharya U, et al. The effectiveness of foot reflexology in inducing ovulation: a sham-controlled randomized trial. *Fertility and Sterility* 2009; 91(6): 2514-9.
 41. Hsu CH, Chi CC, Chen PS, Wang SH, Tung TH, Wu SC. The effects of aromatherapy massage on improvement of anxiety among patients receiving palliative care: A systematic review of randomized controlled trials. *Medicine (Baltimore)*. 2019;98(9):e14720. doi:10.1097/MD.00000000000014720
 42. Boehm K, Büssing A, Ostermann T. Aromatherapy as an adjuvant treatment in cancer care- a descriptive systematic review. *Afr J Tradit Complement Altern Med* 2012; 9(4): 503-18.
 43. Akpunar D, Bebis H, Yavan T. Use of Complementary and Alternative Medicine in Patients with Gynecologic Cancer: a Systematic Review. *Asian Pac J Cancer Prev*. 2015;16(17):7847-7852. doi:10.7314/apjcp.2015.16.17.7847
 44. Karakoç, M. D. Onkoloji hastalarının tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemlerini kullanma durumları. *Pamukkale Tıp Dergisi* 2019; 13(1): 69-80.
 45. Kissinger J, Kaczmarek L. Healing Touch and Fertility: A Case Report. *Journal of Perinatal Education* 2006; 15(2): 13-20.
 46. Turan N, Öztürk A, Kaya N. Hemşirelikte Yeni Bir Sorumluluk Alanı: Tamamlayıcı Terapi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010; 3(1): 93-7.
 47. T.C. Sağlık Bakanlığı. Hemşirelik Yönetmeliği 2010: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13830&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 17.04.2020).
 48. National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE). National Collaborating Centre for Women's and Children's Health. Fertility: assessment and treatment for people with fertility problems 2017: <http://www.nice.org.uk/guidance/cg156/chapter/1-recommendations> (Access date: 10.04.2020).
 49. World Health Organization. General Guidelines for Methodologies on Research and Evaluation of Traditional Medicine 2000: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/66783/WHO_EDM_TRM_2000.1.pdf;jsessionid=1DAF2DE6AA59B7E04B77EE13F84B4D35?sequence=1 (Access date: 10.04.2020).